

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

17 septembrie 2013

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Petru Ursache,
Judecători Iurie Diaconu, Nicolae Gordilă, Ghenadie Nicolaev,
Iurie Bejenaru,

cu participarea:

procurorului Sergiu Crijanovschi,
avocatului Cornelia Gorenco,

a judecat în ședință publică recursul ordinar împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 iunie 2012, declarat de inculpatul

Bletea Vlad Grigore, născut la 26 octombrie 1979 în s. Mingir, r-nul Hîncești, domiciliat în mun. Chișinău, str. Paris 52/3, ap. 26, cetățean al R. Moldova, fără antecedente penale.

în instanța de fond:

instanța de apel:

în instanța de recurs:

Termenul de examinare a cauzei

15 iunie 2011 - 30 ianuarie 2012,

14 martie - 05 iunie 2012,

09 aprilie - 17 septembrie 2013.

Procedura de citare legal îndeplinită.

Avocatul a solicitat admiterea recursului în sensul declarat.

Procurorul a optat pentru respingerea recursului.

Asupra recursului menționat, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău din 30 ianuarie 2012, Bletea Vlad a fost achitat de sub învinuirea comiterii infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

2. In fapt, instanța de fond a constatat că inculpatul Bletea Vlad este bănuit că la 26 septembrie 2010, aflându-se în s. Răscăieți Noi, r-nul Ștefan Vodă, sub pretextul restaurării automobilului accidentat de model „Mercedes E 200”, n/î SV AL 877, prin înșelăciune și abuz de încredere a dobândit de la Osipov V. 1200 euro, echivalenți cu 19.458,36 lei, bani ce aparțineau fiicei sale, Osipov N., pe care i-a se folosit de în scopuri personale.

Tot el, la 28 septembrie 2010, aflându-se în mun. Chișinău, regiunea Pieții Centrale, sub pretextul că banii primiți anterior la data de 26 septembrie 2010 nu sînt suficienți pentru restaurarea automobilului accidentat „Mercedes E 200”, sub pretextul că este necesar de a fi procurate unele piese noi, a dobândit prin înșelăciune și abuz de încredere de la Osipov V. 400 euro, echivalenți cu 6530,92 lei, pe care i-a folosi în scopuri personale.

La 10 octombrie 2010, continuîndu-și acțiunile criminale, inculpatul s-a întîlnit cu Osipov V. în barul „Victoria Agrici”, amplasat în mun. Chișinău, str. Ion Creangă, 24/2, după care împreună s-au deplasat în sect. Ciocana, str. Lunca Bîcului 28, unde, invocînd că automobilul „Mercedes E 200” este deja reparat și urmează a fi supus diagnosticării, prin înșelăciune și abuz de încredere a dobândit de la partea vătămată 500 lei și 100 euro, echivalenți cu 1644,09 lei, pe care i-a folosit în scopuri personale, cauzîndu-i părții vătămate, Osipov Natalia, o daună materială în proporții considerabile, în sumă totală de 28.133 lei 37 bani.

Acțiunile inculpatului au fost încadrate de către organul de urmărire penală în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, ca dobîndirea ilicită a mijloacelor bănești prin înșelăciune și abuz de încredere, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

Instanța a statuat că cumulul de probe cercetate demonstrează doar faptul recepționării de către inculpat a sumelor bănești necesare pentru reparația automobilului Mercedes E 200, fapt care nu a fost și nu este negat nici de inculpat, însă nicicum nu confirmă și intenția inculpatului de însușire a mijloacelor bănești primite pentru efectuarea lucrărilor de reparație a automobilului indicat sau că în acțiunile inculpatului a lipsit intenția de a se eschiva de la onorarea angajamentului asumat. Faptul că inculpatul a confirmat atît prin recipisă cît și în ședința de judecată, primirea banilor pentru reparația automobilului, că a întreprins acțiuni concrete în vederea executării obligației asumate față de Osipov N., transportînd automobilul din s. Răscăieți, r-nul Ștefan Vodă în mun. Chișinău pe teritoriul stației de reparație auto din str. Lunca Bîcului, 28, încredințîndu-l meșterului Căpățînă P., achitîndu-i 100 euro din banii primiri în contul reparației, combate argumentele acuzării că încă la momentul intrării în stăpînire a mijloacelor bănești, inculpatul urmărea scopul sustragerii lor și nu avea intenția să-și execute angajamentul asumat.

În mod cert, raporturile apărute la data de 26 septembrie 2010 între inculpat și Osipov N., potrivit voinței manifestate de aceștia, au constituit pur raporturi civile, pentru care erau și sunt aplicabile normele de drept civil. În ședința de judecată inculpatul a confirmat că a restituit integral suma bănească pretinsă de Osipov N., ca rezultat a angajamentului său nerealizat de a repara automobilul deteriorat, iar Osipov N. a confirmat că nu are careva pretenții față de acesta.

Instanța a concluzionat că în acțiunile inculpatului lipsesc elementele caracteristice de exploatare a cărorva raporturi de încredere între el și partea vătămată, precum și acțiuni care ar leza libertatea manifestării de voință a acesteia, concretizate în facultatea de a adopta, în mod nestingherit, decizii privind dispunerea bunurilor personale, fapt ce demonstrează netemeinicia învinuirii. În ședința de judecată s-a stabilit incontestabil că anume Osipov N. a intervenit cu rugămintea față de inculpat de a o ajuta să repare automobilul deteriorat, respectiv dînsei și îi aparținea riscul alegerii persoanei care să-i satisfacă solicitarea de reparare a automobilului (caracteristicile de calitate, termen de executare a lucrărilor, preț etc.), cât și a modalității de executare a acesteia.

Aceste circumstanțe constată lipsa elementelor infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal (a laturii obiective și subiective), în acțiunile inculpatului, care urmează a fi achitat.

3. Procurorul a declarat apel, solicitînd casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri, prin care inculpatul să fie condamnat în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal la amendă în mărime de 600 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a deține funcții de răspundere materială pe un termen de 3 ani.

Apelantul a invocat că sîntem în prezența situației cînd una dintre părți (Btlea Vlad), asumîndu-și angajamente, nu are posibilitate și nici dorința să le execute, prealabil fiindu-i transmise, bunuri asupra cărora victima își pierde dreptul de proprietate.

În rezultatul coroborării probelor, acuzarea atestă trecerea de facto a bunurilor din proprietatea și /sau posesia părții vătămate în proprietatea inculpatului sau al altor persoane ca rezultat al acțiunilor inculpatului, fapt ce constituie element obligatoriu al escrocheriei.

Vinovăția inculpatului a fost confirmată totalmente prin dovezile prezentate de acuzator însă instanța de judecată nu a dat o apreciere justă tuturor probelor prin coroborarea acestora.

4. Potrivit deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 iunie 2012, cauza a fost judecată în lipsa inculpatului legal citat, apelul a fost admis, casată sentința, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărîre potrivit modului stabilit pentru prima instanță.

Bletea Vlad a fost condamnat în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, la 4 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau exercita o anumită activitate în domeniul deservirii populației pe un termen de 2 ani.

În temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei cu închisoarea a fost suspendată condiționat, pe un termen de probă de 3 ani.

Instanța de apel a constatat că la 26 septembrie 2010, aflîndu-se în s. Răscăeții Noi, r-nul Ștefan Vodă, sub pretextul restaurării automobilului, accidentat de model „Mecedes E 200”, cu numărul de înmatriculare SV AL 877, inculpatul Bletea V., prin înșelăciune și abuz de încredere, a dobîndit de la cet. Osipov V. 1200 euro, bani ce aparțin fiicei sale Osipov N., echivalenți cu 19.458,36 lei, pe care i-a folosit în scopuri personale.

Tot el, la 28 septembrie 2010, urmărind același scop, aflându-se în mun. Chișinău în regiunea pieței centrale, sub pretextul că banii primiți anterior la data de 26 septembrie 2010 nu sînt suficienți pentru restaurarea automobilului „Mercedes E 200”, invocînd faptul că este necesar de procurat unele piese noi, prin înșelăciune și abuz de încredere a dobîndit de la cet. Osipov V. 400 euro care echivalau cu 6.530,92 lei, pe care ulterior i-a folosit în scopuri personale.

Tot el, la 10 octombrie 2010, continuîndu-și acțiunile sale criminale, s-a întîlnit cu cet. Osipov V. în barul „Victoria Agrici” din str. Ion Creangă 24/2, mun. Chișinău, după care împreună cu un taxi au mers în sect. Ciocana, str. Lunca Bîcului 28, mun. Chișinău, unde, invocînd faptul că automobilul „Mercedes E 200” este deja reparat și urmează a fi supus diagnosticării, a dobîndit de la ultima prin înșelăciune și abuz de încredere 500 lei și 100 euro, care conform cursului oficial al BNM de 164409 lei față de un euro la data primirii banilor echivala cu 1644,09 lei, pe care ulterior i-a folosit în scopuri personale, pricinuindu-i astfel părții vătămate Osipov Natalia o daună în proporții considerabile, în sumă totală de 28.133,37 lei.

Instanța de apel a statuat că argumentele invocate în sentința de achitare sunt eronate și lipsite de suport, instanța de judecată nu a dat o apreciere justă tuturor probelor prin coroborarea acestora.

Acțiunile inculpatului se încadrează în limitele infracțiunii de escrocherie, or victima a transmis benevol bunurile (banii) către făptuitor (Bletea Vlad), sub influența înșelăciunii și abuzului de încredere. Primirea banilor cu condiția îndeplinirii unui angajament (repararea automobilului) poate fi calificată ca escrocherie, deoarece inculpatul, încă la momentul intrării în stăpînire asupra banilor, urmărea scopul sustragerii lor și nu avea intenția să-și execute angajamentul asumat, fapt confirmat expres de probele administrate și anume că automobilul a fost parcat la o stație de reparații, unde nu au fost efectuate careva reparații, ulterior inculpatul asigura partea vătămată că reparația automobilului se efectuează și mai este nevoie de bani pentru parbriz, mai apoi pentru diagnosticarea și transportare, ceea ce nu a fost făcut în realitate, prin ce o înșela pe partea vătămată.

Prin urmare în acțiunile inculpatului există elementele infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, escrocheria, adică dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

5. La 06 martie 2013, inculpatul a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea deciziei menționate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceiași instanță de apel.

Recurentul a menționat că cu decizia motivată a luat cunoștință la 09 ianuarie 2013, după revenirea din străinătate, fapt confirmat prin semnătura din dosar.

El a invocat că instanța de apel era obligată, în cadrul rejudecării cauzei, să audieze din nou, pe viu, toți martorii, partea vătămată și inculpatul și să cerceteze nemijlocit toate probele.

Declarațiile martorilor, făcute în cadrul urmăririi penale, nu pot fi reținute ca probă admisibilă, deoarece aceste declarații, nefiind citite în cadrul cercetării judecătorești în conformitate cu art. 371 alin. (1) pct.1) Cod de procedură penală sunt date care nu au fost cercetate în mod stabilit în ședința de judecată și ca consecință cad sub incidența art. 94 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, astfel nu pot fi admise ca probă și nu pot fi puse la baza sentinței judecătorești.

În drept recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 4), 6) Cod de procedură penală - instanța a examinat pricina în ordine de apel fără participarea și citarea inculpatului și fără audierea acestuia și martorilor pe viu.

6. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv și în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, se reține că instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

În primul rînd, conform art. 24 alin. (2), (4), 26 alin. (3), 419 alin. Cod de procedură penală, instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii. Părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane. Sarcina prezentării probelor învinuirii îi revine procurorului. Rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță.

Potrivit jurisprudenței naționale și CtEDO, avînd în vedere dispozițiile art. 6 din CEDO, instanța de apel nu este în drept să pronunțe o hotărâre de condamnare bazîndu-se exclusiv pe dosarul din prima instanță în temeiul căruia inculpatul fusese achitat. Instanța de apel urmează să procedeze la o nouă audiere a anumitor martori ai acuzării solicitați de părți (*hotărârile CEDO Popovici împotriva Moldovei din 27 noiembrie 2007, §72, și Dănila împotriva Romîniei din 8 martie 2007, §62-63*). Martorii acuzării se audiază din nou în cazul în care depozițiile lor constituie o mărturie acuzatorie, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea învinuitului (*hotărârea CEDO Spînu împotriva Romîniei din 29 aprilie 2008, §60*).

În baza principiului contradictorialității în procesul penal, principiu unanim recunoscut și susținut de jurisprudența CtEDO, sarcina probațiunii în ședințele de judecată în prima instanță și în instanța de apel îi revine acuzatorului de stat, fiindcă funcția acuzării este pusă pe seama procurorului. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, în hotărârea Capean contra Belgiei din 13 ianuarie 2005, a constatat că, în domeniul penal, problema administrării probelor trebuie să fie abordată din punctul de vedere al articolului 6 §2 și e obligatoriu, *inter alia*, ca sarcina de a prezenta probe să-i revină acuzării.

Nerespectarea jurisprudenței CtEDO și încălcarea prevederilor art. 24 și art. 26 din Codul de procedură penală, care îl obligă pe acuzatorul de stat, după o hotărâre de achitare pronunțată de prima instanță, să prezinte în ședința de judecată anumite probe în susținerea acuzațiilor penale aduse inculpatului, urmează să fie apreciată ca nesusținere a acuzațiilor penale în privința inculpatului în cadrul examinării apelului declarat împotriva sentinței de achitare.

Ignorarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și încălcarea prevederilor art. 24 și art. 26 din Codul de procedură penală lezează dreptul inculpatului la un proces echitabil, drept garantat de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În pofida normelor specificate, a principiului contradictorialității în procesul penal și a jurisprudenței nominalizate, se observă că, conform procesului-verbal al ședinței de judecată a instanței de apel, procurorul, în cadrul rejudecării cauzei după achitarea inculpatului potrivit regulilor generale, nu a solicitat să fie cercetate direct și nemijlocit nici o probă a acuzării (*f. d. 241-243*).

Mai mult, la întrebările abordate de instanță, inclusiv dacă poate fi rejudecată cauza în lipsa inculpatului și a părții vătămate, procurorul a declarat că este posibil (*f. d. 242*).

Cele expuse denotă faptul că procurorul s-a eschivat să-și exercite în fața instanței de apel sarcina prezentării probelor, adică nu și-a susținut apelul și volumul învinuirii înaintate inculpatului, care a fost anterior achitat de instanța de fond, omițând legala posibilitate oferită de prevederile art. 414 alin. (1), 419 Cod de procedură penală, de a-și dovedi motivele invocate în apel.

În al doilea rând, potrivit art. 24 alin. (3), 101 alin. (4), 336 alin. (3) pct. 6), 8), 384 alin. (3), (4), 394 alin. (3) pct. 2), 417 alin. (1) pct. 8), 419, 424 alin. (2), 425 Cod de procedură penală rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță. Procesul-verbal al ședinței de judecată trebuie să cuprindă consemnarea tuturor acțiunilor instanței în ordinea în care ele s-au desfășurat, documentele și alte probe care au fost cercetate în ședința de judecată. Părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor, instanța de judecată pune la baza hotărârii numai acele probe la cercetarea cărora părțile au avut acces în egală măsură. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe probele care au fost cercetate în ședința de judecată. Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date. Instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația inculpatului și nu poate crea o situație mai gravă pentru persoana în favoarea căreia a fost declarat recurs.

Se reține însă, că instanța de apel, rejudecând cauza potrivit regulilor generale, a ignorat stipulările normelor menționate.

Astfel, din procesul-verbal al ședinței de judecată rezultă că instanța de apel nu a cercetat probele la care a făcut referire în partea descriptivă a deciziei atacate, cum ar fi declarațiile inculpatului, părții vătămate, martorilor Osipov V., Osipov A., Bletea R., Ceban G. (*f. d. 241-243*).

Instanța de apel a dat citirii din propria inițiativă doar a unor probelor scrise, examinate de prima instanță, consemnându-le în procesul verbal al ședinței de judecată și le-a pus la baza sentinței de condamnare a inculpatului achitat.

În asemenea împrejurări instanța de apel a încălcat principiul contradictorialității procesului penal, deoarece a pronunțat o hotărâre în defavoarea inculpatului în baza probelor parțiale ale învinuirii cercetate din oficiu, a constatat vinovăția inculpatului în baza aceluiași probe care au determinat-o pe prima instanță să pronunțe sentința de achitare, în cazul în care procurorul nu și-a susținut apelul și volumul învinuirii înaintate inculpatului achitat de instanța de fond, fără a audia din nou inculpatul și anumiți martorii decisivi ai acușării, lezând, astfel, dreptul inculpatului la un proces echitabil, drept garantat de art. 6 din CEDO.

Totodată, prevederile art. 427 Cod de procedură penală oferă posibilitatea contestării prin intermediul recursului ordinar doar a hotărârilor judecătorești, pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, dar nu și contestarea acțiunilor sau inacțiunilor procurorului care a participat la judecarea apelului în vederea redresării omisiunilor procesuale comise de el.

În hotărârea CEDO din 6 aprilie 2010, în cauza Ștefan vs. România, este clar specificat că procurorul are obligația de a reflecta pretensele erori înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive, iar statul este cel care trebuie să-și asume erorile comise de procuror și aceste erori nu trebuie reparate în detrimentul persoanei vizate în procedura în cauză.

Prin urmare, soluția dispunerii rejudecării cauzei pentru examinarea repetată a apelului procurorului potrivit regulilor primei instanțe, în vederea unei eventuale condamnări a persoanei achitate, în cazul în care procurorul nu a susținut în apel învinuirea, după achitarea inculpatului de către instanța de fond, prin invocarea cercetării directe a probelor acușării, iar instanța de apel a sfidat principiul contradictorialității în procesul penal, ar fi una lipsită de orice suport legal și care ar crea o situație mai gravă pentru persoana în favoarea căreia a fost declarat recurs.

Împrejurările enunțate denotă, în mod concludent, că hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, iar apelul procurorului a fost greșit admis de către instanța de apel.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. a) Cod de procedură penală instanța de recurs admite recursul, casează total hotărârea atacată și menține hotărârea primei instanțe, în cazul în care apelul a fost greșit admis.

Circumstanțele nominalizate atestă, astfel, că recursul condamnatului este întemeiat, că erorile de drept comise de instanța de apel impun soluția casării ei și menținerea sentinței instanței de fond, deoarece apelul procurorului a fost greșit admis de către instanța de apel.

7. Conform art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. a), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de inculpatul Bletea Vlad Grigore, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 iunie 2012, pe motiv că apelul procurorului a fost greșit admis, și menține sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău din 30 ianuarie 2012.

Decizia este irevocabilă, pronunțată în ședința publică din 15 octombrie 2013, ora 09.50.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Iurie Diaconu

Nicolae Gordilă

Ghenadie Nicolaev

Iurie Bejenaru

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE
DISPOZITIV

17 septembrie 2013

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte	Petru Ursache,
Judecători	Iurie Diaconu, Nicolae Gordilă, Ghenadie Nicolaev, Iurie Bejenaru,

cu participarea:

procurorului	Sergiu Crijanovschi,
avocatului	Cornelia Gorencu,

a judecat în ședință publică recursul ordinar împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 iunie 2012, declarat de inculpatul

***Bletea Vlad Grigore**, născut la
26 octombrie 1979 în s. Mingir, r-nul Hîncești, domiciliat în
mun. Chișinău, str. Paris 52/3, ap. 26, cetățean al R. Moldova,
fără antecedente penale.*

Conform art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. a), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de inculpatul Bletea Vlad Grigore, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 iunie 2012, pe motiv că apelul procurorului a fost greșit admis, și menține sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău din 30 ianuarie 2012.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată va fi pronunțată în ședința publică din 15 octombrie 2013, ora 09.50.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Iurie Diaconu

Nicolae Gordilă

Ghenadie Nicolaev

Iurie Bejenaru